

6. Kochubej L. Informacijna bezpeka derzhavy: naprjamy j instrumenty zahystu ukrai'ns'kogo informacijnogo polja [Tekst] / L. Kochubej // IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrai'ny. – Naukovi zapysky. – Vyp.5–6 (79–80). – S.145–164.

7. Manojlo A. V. Gosudarstvennaja informacionnaja politika v osobyh uslovijah: Monografija [Tekst] / A. V. Manojlo. – M.: MIFI, 2003. – 388 s.

8. Ministerstvo Informacijnoi' Polityky Ukrai'ny. Osnovni polozhennja. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mip.gov.ua/ru/content/pro-ministerstvo.html>

9. Ministerstvo Informacijnoi' Polityky Ukrai'ny. Rozvytok informacijnogo prostoru Ukrai'ny [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://mip.gov.ua/files/preza_2_ru.pdf

10. MIP: zvernulosja do administracii' Facebook shhodo vvedennja antifejkovih mehanizmiv v ukrai'ns'komu segmenti social'noi' merezhi [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://mip.gov.ua/ru/news/1645.html>

11. Nesterjak Ju. V. Derzhavna informacijna polityka: teoretyko-metodologichni zasady: Monografija [Tekst] / Ju. V. Nesterjak. – K.: NADU, 2014. – 292 s.

12. Pochepcov G. G. Informacijna polityka [Tekst] / G. G. Pochepcov. – K.: Znannya, 2008. – 663 s.

13. Ratuveruhi T. Informacionnoe prostranstvo Ukrainy: formirovanie tol'ko nachinaetsja [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dialogs.org.ua/ru/project/page9897.html>

14. Rotar N. Mas–medijne manipuljuvannja ta politychna mifologizacija Donbasu v informacijnomu prostori Rosijs'koi' Federacii' [Tekst] / N. Rotar // IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrai'ny. – Naukovi zapysky. – Vyp.5–6 (79–80). – S.99–117.

15. Silenko A. Informacijni tehnologii'–novyj impul's dlja poshuku paradygmy majbut'ogo suspil'stva [Tekst] / A. Sylenko // Politychnyj menedzhment. – 2007. – Vyp.3. – S.96–112.

16. Flah K.–G. Vlada i zlydennist' presy [Tekst] / Red.–upor. V. F. Ivanov; [pereklad V. Klymchenka]. – Kyi'v: Akademija ukrai'ns'koi' presy, Centr vil'noi' presy, 2015. – 186 s.

Edeleva M. A., aspirant, Zaporizhzhia State National University (Ukraine, Zaporizhzhia), marinys@bk.ru

Formation of the national informational space of Ukraine: current state and further perspectives

The following article is dedicated to studying of the formation of the national informational space, its actual state and its further perspectives. Object of the investigation is the informational space of Ukraine which currently is a main element of the governmental informational politics that plays an important role in realization of the governmental actions in the process of the social democratization. The main task of the governmental informational politics of Ukraine is: complying with freedom of speech, enhancement of the normative base in the informational sphere and control of the state of the informational security of the country.

Keywords: national informational space, governmental informational politics, globalization, informational technologies.

* * *

УДК 32.019.51:37.017.4–053.67/.81«20»

Свсюкова А. В.,
аспірантка, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
Anastasia_evs@ukr.net

ГРОМАДЯНЬКА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО ПАТРІОТИЗМУ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СУЧАСНОСТІ

Проаналізовано вплив громадянської освіти на процес формування громадянського патріотизму молодого покоління українців у кризових умовах політичної сучасності. Зокрема, розглянуто деякі тенденції національно-патріотичного виховання молодого покоління українців; зазначено про зміну ціннісних орієнтирів українського суспільства після «Революції гідності»; проаналізовано цінності української молоді за результатами репрезентативного соціологічного дослідження становища молоді у 2016 році щодо стану громадянської та політичної активності, показників рівня патріотичної свідомості, тощо; доведено, що громадянська освіта сприяє розвитку та утвердженню демократичних цінностей у європейських країнах та здатна здійснити значний вплив на формування громадянського патріотизму в Україні, що в свою чергу забезпечить активізацію участі громадян у політичному житті українського суспільства.

Ключові слова: громадянська освіта, громадянський патріотизм, демократичні цінності, цінності української молоді, участь в політичному житті.

Сьогодні громадянська освіта є не тільки загальною метою освітніх реформ в Європі, а й визнаним інструментом подолання суспільних конфліктів, все швидше набираючи при цьому важливої політичної значимості. Трансформаційні процеси в українській державі мають низьку «результативність», оскільки відбуваються в кризових суспільно-політичних, економічних та соціальних умовах. Зміна ціннісних орієнтирів будь-якого суспільства – це складний та водночас важливий процес розвитку будь-якої держави. Саме в даному контексті, важливу роль відіграє громадянська освіта, яка має сформувані «новітній» громадянський патріотизм, сприяти активізації участі громадян у демократичних процесах, імплементувати найкращі загальноєвропейські цінності для утвердження здобутків української нації, і особливо, молоді. Питання розвитку громадянської освіти та громадянського патріотизму перебувають у центрі уваги багатьох дослідників, зокрема таких як: В. Бакуменко, Т. Бельська, Л. Гаєвська, С. Загороднюк, О. Калашніков, Ю. Ковбасюк, А. Колодій, В. Скуратівський, В. Трошинський, та інші.

Meta statmi. Визначити вплив громадянської освіти в Україні на процес формування громадянського патріотизму молодого покоління українців у кризових умовах політичної сучасності.

Важливим завданням громадянської освіти є усвідомлення себе як громадянина і патріота своєї держави. За останні чотири роки змін в українському суспільно-політичному житті, можна прослідкувати за деякими тенденціями національно-патріотичного виховання. За результатами дослідження Центра незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України, молодь віком від 14 до 35 років, відповідаючи на питання: «Ким Ви себе вважаєте в першу чергу? В другу чергу?». Вважають себе мешканцями України в цілому (39,2%), мешканцями того населеного пункту, в якому проживають (36,1%), мешканцями регіону України, де вони проживають (12,1%), європейцем (3%), мешканцями землі в цілому (8,8%), важко відповісти (0,8%), а у другу чергу – мешканцями України в цілому (26,3%). При цьому майже всі опитані молоді люди вважають Україну своєю Батьківщиною (91,8%), переважна більшість опитаних знає текст гімну України (78,9%) та пишуться своїм громадянством (78,5%), а також цікавляться історією України (75,3%). Беззаперечним, є висновок, що рівень почуття громадянського патріотизму значно зріс після подій «Революції гідності» 2013 року [3, с. 61–65].

Результати наведеного дослідження є свідченням точки зору про те, що процес становлення та розвитку громадянського суспільства, як правило відбувається в революційний період «зростання» політичної свідомості та громадянської активності. Завдання влади в цей період – використати енергію суспільства. Кращий спосіб використовувати енергію суспільства – «cogovernance» – спільне управління, яке сприяє залученню, шляхом запрошення соціальних суб'єктів для участі в основній діяльності держави [9, с. 447]. Як зазначає вітчизняний вчений О. І. Калашніков, громадянський патріотизм для кожного конкретного громадянина – це наявність однозначно співвідносних

складових у структурі особистості цього громадянина. Відповідно, прояви цих складових у реальному житті також є цілком однозначні. Науковець наводить власну класифікацію дефініції «громадський патріотизм», виходячи з наявності його двох різновидів. На його думку, існує так званий «малий громадянський патріотизм», який може проявлятися у почутті патріотичної приналежності до певного процесу, що активізує почуття гордості за певні дії чи вчинки. Згаданий громадянин може бути вболівальником, «фанатом», готовим відстоювати честь (а отже – бути патріотом) футбольного клубу держави, міста, району, свого кварталу, підприємства на котрому працює, фаху, тощо. Вказане, так би мовити є проявом локального «малого» патріотизму, котрий надалі залишається досить важливою складовою «великого» патріотизму. В свою чергу, громадянський патріотизм, як «малий», так і «великий», безумовно має ще одну вельми важливу ознаку. Він містить необхідну складову, засадничу основу – це загальні гуманістичні цінності, принаймні в межах історичного місця і часу [6, с. 20]. Як підтвердження дієвості вказаної точки зору науковця, варто привести результати обізнаності респондентів попередньо зазначеного дослідження щодо заходів з національно-патріотичного виховання. Найбажанішими заходами з національно-патріотичного виховання для молоді є краєзнавчі та історичні проекти (42,7%), вшанування героїв боротьби за незалежність України (37,8%), відзначення державних та національних свят (34,3%), навчання правовій культурі (31,8%), а також проекти, спрямовані на формування національно-патріотичного світогляду (30,1%). Також, вагоме значення мають:

- формування оборонної свідомості і сприяння обороні України;
- розвиток військово-спортивних клубів та організацій;
- залучення до волонтерської діяльності;
- відпрацювання навичок та знань з до лікарської допомоги і тактичної медицини;
- проведення військово-патріотичної підготовки за стандартами НАТО;
- сприяння розвитку скаутських (пластових) організацій та їх проектів;
- тренінги для вихователів та організаторів, військово-спортивні ігри та змагання, тощо [3, с. 69–70].

У даному контексті в українській державі прослідковується суспільна тенденція, яка була притаманна низці країн Центральної та Східної Європи на початку двохтисячних років [5]. Так, вже більш ніж десять років по тому, громадяни європейських держав позбавилися так би мовити, свідомого «гужіння» за комуністичними принципами політики, які привносили декларативну «змістовність» та «стабільність» у життя звичайних громадян. Зовнішній тиск, який підштовхував до змін в часи присмерку комуністичної доби позитивно сприймався європейським співтовариством. Звичайно, і за умов сьогодення, переважна більшість європейців не має наміру та прагнення повернутися до класичної комуністичної епохи «стабільності» у власному житті. Але, певні політичні та економічні зміни в європейських країнах, толерантне ставлення до гуманістичних цінностей в час активізації прояву активності світового

тероризму, можливо погіршують життя європейців, але до кінця не змінюють ставлення суспільства щодо участі громадськості у процесі формування політики та створення нових суспільних цінностей, як одного із інструментів реформування.

Для української держави європейський вибір шляху її подальшого розвитку, на думку В. Д. Бакуменка, сутність якого в орієнтації на західноєвропейські стандарти демократії та рівень життя населення, не можливий без подолання певних регіональних ідеологічних розбіжностей, відмови від конкуренції «східного» та «західного» бачення патріотизму та формування злагоди у розумінні національних інтересів та найвигіднішого подальшого шляху розвитку країни, спричинив значні проблеми в розбудові незалежності та збереженні суверенності. Відповідно, як свідчить історичний досвід, почуття масового патріотизму у багатьох випадках допомагало багатьом націям та народам зберегти власну ідентичність, а державам – незалежність та суверенітет. Вказане ставало можливим лише за умов визрівання та формування єдиного національного або міжнаціонального розуміння патріотизму, що є одним з завдань громадянської освіти [1, с. 31–34].

Діаметральною точкою зору, є позиція історика А. Міллера, щодо популяризації концепції «двох Україн», за якою однієї із них «східній», притаманна автентичність і яка саме з цього приводу, має залишатися частиною іншої держави, натомість інша «сконструйована» може обирати своє майбутнє без жодних зобов'язань перед культурною спільнотою націй східних слов'ян [7, с. 85]. Відсутність єдності у розумінні національної ідентичності населення України на Сході та Заході, наявність різних ціннісних орієнтирів щодо громадянського патріотизму та низький рівень громадянської освіти посприяли глибокій суспільно-політичній кризі, яка характеризує сучасне сьогодення.

Натомість інша українська вчена Н. Г. Протасова вказує, що елементи підготовки молодих людей з питань громадянської освіти та життя у демократичному суспільстві існували у європейських країнах упродовж багатьох років. Здебільшого вони отримували знання щодо політичної системи своєї країни та конституційних прав громадян через традиційні методи навчання. Початок ХХ століття – це декада історичних змін, які залишили свій слід у розумінні громадянської освіти, а саме посткомуністичні зміни, криза економічного розвитку держав, глобалізаційні процеси, поява нових технологій та інше. І за сучасних умов, мова йде про новий соціальний контракт, що ґрунтується на правах і обов'язках громадянина, який зміг би відновити соціальну злагоду та солідарність, яка заснована на моральному законі та порядку. У зв'язку з цим співвідношення «освіта – громадськість – демократія» стають сферою, у якій концентруються очікування дуже різної громадськості: відповідальних за прийняття рішень на найвищому рівні, політиків, педагогів, батьків, представників бізнесу, профспілок, соціальних працівників, духовенства, громадських лідерів, засобів масової інформації, представників молодіжних організацій, активістів у галузі права людини тощо [8, с. 391].

Таким чином, усвідомлення себе як особистості, здатної впливати на ситуацію в державі, критичне сприйняття інформації про суспільно-політичні події,

усвідомлення можливості та цінності самостійного політичного вибору є не менш важливими складовими прояву громадянської освіти в демократичному суспільстві. Висновки щодо результатів репрезентативного соціологічного дослідження становича молоді у 2016 році спонукають до подальшого системного розвитку громадянської освіти. Так, найбільшу зацікавленість політичним життям проявляють молоді особи віком від 25 до 29 років та мешканці Центру України, а люди у віці від 30 до 34 років постійно слідкують за актуальними політичними подіями в країні. Найбільша електоральна активність молоді характерна для Західного макрорегіону країни, а найнижча – для Східного. Молодь вважає, що протягом останніх двох років значні позитивні зрушення відбулися у Збройних Силах України та Національній поліції, а якість життя громадян, стан економіки країни та управління державою погіршилися. Громадянська активність молоді є досить низькою, оскільки приблизно 80% осіб відповіли, що вони не брали участі у діяльності громадських організацій. Менше третини молодих осіб знають про діяльність молодіжних центрів і більшість з них оцінює їх діяльність на 3 бали за 5-ти бальною шкалою. Проте приблизно 20% молодих осіб вважають, що громадські об'єднання можуть бути корисними при вирішенні проблем молоді [3, с. 85–86].

Загалом, як зазначає Т. В. Бельська громадянське суспільство в Україні може взяти на себе розробку й реалізацію Стратегії громадянської освіти як запиту суспільства в умовах воєнного конфлікту на нову ефективну державну політику та створення системи громадянської освіти яка повинна виконувати низку важливих завдань, серед яких першочерговим має стати зміна ціннісних інтересів громадян з пострадянсько-патерналістичних на сучасні ціннісні переконання в пріоритеті прав і свобод людини, знання і дотримання законодавства, відчуття власної гідності, громадянського патріотизму, орієнтацію на європейські стандарти життя [2, с. 36–37]. Сучасна молодь надзвичайно прагматична, тому повірити в громадянську освіту зможе тоді, коли побачить, наскільки ці знання є необхідними. Знання з громадянської освіти повинні стати потрібними при участі в політичному житті, при прийомі на роботу та вступу до вузу, при призові до лав армії та в багатьох інших життєвих ситуаціях [4, с. 102].

Громадянська освіта за сучасних умов має не тільки сприяти формуванню у українців розуміння суспільних завдань, а сприяти утвердженню громадянської свідомості та культури. На реалізацію вимоги (потреби) бути почутим і потрібним державі, українське суспільство та кожний окремих громадянин «віддячить» високим рівнем громадянського патріотизму.

Висновки. Аналізуючи вищевказані точки зору науковців, які досліджують проблематику формування громадянського суспільства, сутнісні складові дефініції «громадянська освіта» та стан її розвитку в українській державі, варто зазначити наступне. Громадянська освіта (як формальна, так і неформальна) сприяє формуванню громадянського патріотизму, що забезпечує активізацію участі громадян, зокрема молодих у політичному житті суспільства, а також здатна здійснити неочікуваний вплив на розвиток демократичних цінностей, без яких не можливе існування громадянського суспільства.

Натомість вказане, сприятиме налагодженню соціальної єдності в українському суспільстві, міжкультурному розумінню та повазі українців до власного громадянського патріотизму, адаптації європейських громадянських цінностей на терені української держави.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В. Д. Патріотизм: від конкуренції до злагоди / В. Д. Бакуменко // Громадянський патріотизм – суспільна складова державного будівництва: матер. V Всеукр. конф., Київ 30 лист. 2002 р. – Загальновоїнська спілка України, 2002. – 56 с.
2. Бельська Т. В. Суспільні цінності як фактор впливу на державну політику в умовах сучасних цивілізаційних викликів / Т. В. Бельська // Публічне урядування: збірник. – №3 (4) – вересень 2016. – Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2016. – С.30–39.
3. Бікла О., Дмитрук Н., Кіреєв С., Мостова І., Падалка Г., Шелепа В. Цінності української молоді / О. Бікла, Н. Дмитрук, С. Кіреєв, І. Мостова, Г. Падалка, В. Шелепа: результати репрезентативного соціологічного дослідження. – К., 2016. – 90 с.
4. Жабінець Н. В. Формування цінностей громадянського суспільства засобами освіти / Н.В. Жабінець // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – 2013. – №11. – С.99–104.
5. За і проти: дебати з питань Євroatлантичної безпеки // НАТО Ревю. – 2006. Електронне джерело. – Режим доступу: www.nato.int/docu/review.htm
6. Калашніков О. І. Громадянський патріотизм – суспільна складова державного будівництва / О. І. Калашніков // Громадянський патріотизм – суспільна складова державного будівництва: матер. V Всеукр. конф., Київ 30 лист. 2002 р. – Загальновоїнська спілка України, 2002. – 56 с.
7. Міллер А. Дуалізм ідентичності на Україні / А. Міллер // Отечественные записки. – 2007. – №1 (3). – С.84–96.
8. Протасова Н. Г. Передумови виникнення та розвитку освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини / Н. Г. Протасова Інновації в державному управлінні: системна інтеграція освіти, науки, практики: матеріали наук.-практ. конф. За міжнар. участю, Київ, 27 трав. 2011 р.: у 2 т. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трошинського, С. В. Загороднюка. – К.: НАДУ, 2011. – Т.2. – С.391–393.
9. Ackerman John. Co-Covernance for Accountability: Beyond «Exit» and «Voice» / John Ackerman // World Development. – 2004. – March. – Vol.32. Issue 3. – P.447–463.

References

1. Bakumenko V. D. Patriotizm: vid konkurencii do zlagody / V. D. Bakumenko // Gromadjans'kyj patriotyzm – suspil'na skladova derzhavnogo budivnytstva: mater. V vseukr. konf., Kyi'v 30 lyst. 2002 r. – Zagal'novoi'ns'ka spilka Ukrainy, 2002. – 56 s.
2. Bel's'ka T. V. Suspil'ni cinnosti jak faktor vplyvu na derzhavnu polityku v umovah suchasnyh cyvilizacijnyh vyklykiv / T. V. Bel's'ka // Publichne urjaduvannja: zbirnyk. – №3 (4) – veresen' 2016. – Kyi'v: DP «Vydavnychyj dim «Personal», 2016. – S.30–39.
3. Bikla O., Dmytruk N., Kirjejev S., Mostova I., Padalka G., Shelepa V. Cinnosti ukrai'ns'koi' molodi / O. Bikla, N. Dmytruk, S. Kirjejev, I. Mostova, G. Padalka, V. Shelepa: rezul'taty reprezentativnogo sociologichnogo doslidzhennja. – K., 2016. – 90 s.
4. Zhabinec' N. V. Formuvannja cinnostej gromadjans'kogo suspil'stva zasobamy osvity / N. V. Zhabinec' // Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Serija 22. Politychni nauky ta metodyka vykladannja social'no-politychnyh dyscyplin. – 2013. – №11. – S.99–104.
5. Za i proty: debaty z pytan' Jevroatlantychnoi' bezpeky // Nato Revju. – 2006. Elektronne dzherele. – Rezhym dostupu: www.nato.int/docu/review.htm
6. Kalashnikov O. I. Gromadjans'kyj patriotyzm – suspil'na skladova derzhavnogo budivnytstva / O. I. Kalashnikov // Gromadjans'kyj patriotyzm – suspil'na skladova derzhavnogo budivnytstva: mater. V vseukr. konf., Kyi'v 30 lyst. 2002 r. – Zagal'novoi'ns'ka spilka Ukrainy, 2002. – 56 s.
7. Miller A. Dualizm identichnosti na Ukraine / A. Miller // Otechestvennye zapiski. – 2007. – №1 (3). – S.84–96.
8. Protasova N. G. Peredumovy vynyknennja ta rozvytku osvity dlja demokratychnogo gromadjanstva ta osvity z prav ljudynty /

N. G. Protasova Innovacii' v derzhavnomu upravlinni: systemna integracija osvity, nauky, praktyky: materialy nauk.–prakt. konf. Za mizhnar. uchastju, Kyi'v, 27 trav. 2011 r.: u 2 t. / za zag. red. Ju. V. Kovbasjuka, V. P. Troshhyn'skogo, S. V. Zagorodnjuka. – K.: NADU, 2011. – T.2. – S.391–393.

9. Ackerman John. Co-Covernance for Accountabiliti: Beyond «Exit» and «Voice» / John Ackerman // World Development. – 2004. – March. – Vol.32. Issue 3. – P.447–463.

Ievsiukova A. V., postgraduate, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), Anastasia_ews@ukr.net

Civic education as a factor of formation of civic patriotism young people in the context of Ukrainian political modernity

The article analyzes the influence of civic education on the process of formation of civic patriotism of the young generation of Ukrainians in the crisis conditions of political modernity. In particular, have been considered some tendencies of national-patriotic education of the younger generation of Ukrainians; indicated about a variation of value orientations of Ukrainian society after the «Revolution of dignity»; the values of Ukrainian youth are analyzed based on the results of a representative sociological study of the situation of youth in 2016, as regards the state of civil and political activity, the indicators of the level of patriotic consciousness and so on.; it is proved that civic education contributed to the development and approval of democratic values in European countries and is able to exercise a significant influence on the formation of civil patriotism in Ukraine, which in turn will ensure the activation of citizens' participation in the political life of Ukrainian society.

Keywords: civic education, civic patriotism, democratic values, the values of Ukrainian youth, participation in political life.

УДК 351.83:316.33

Заруба В. Ю.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри політології, Запорізький національний університет (Україна, Запоріжжя), verus1964@mail.ru

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА: ДО ПОШУКУ ЕФЕКТИВНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ

Розглядаються проблеми визначення принципових засад соціальної політики сучасної України; аналізується світова та зокрема європейська практика вирішення соціальних проблем; визначається концепт соціальної політики як системи заходів, практичних дій широкого спектру суб'єктів та як активної складової модернізаційних перетворень; на шляху пошуку національної моделі соціальної політики пропонується зосередитися на стимулюванні приватної ініціативи, активної співпраці з недержавними інститутами суспільства, захисті громадянських прав, наданні рівних шансів та стартових можливостей кожному.

Ключові слова: соціальна політика, модель соціальної політики, європейська соціальна модель, механізми соціальної політики, соціальна держава, модернізація суспільних відносин, соціальна сфера.

В період глибоких системних трансформацій зовнішньополітичної, політико-економічної, соціокультурної ситуації в сучасній Україні відбулися значні зсуви життєвих стандартів всіх верств населення країни. Проте, сьогодні це не є явище виключно українське, оскільки структури суспільств та економік переважної більшості розвинутих країн світу зазнали радикальних змін. Тому звернення до світового досвіду формування засадничих положень національних моделей соціальної політики є важливим та корисним в контексті становлення України як соціальної держави. Особливо коли мова йде про черговий, модернізацій виток світової історії у вирі якої опинилася і Україна. Фактично країна зіткнулася з необхідністю вирішення важких проблем «системного переходу», що потребують мобілізації усіх ресурсів та активізації зусиль для подолання традиційного світосприйняття і розробки політичної та соціально-економічної стратегії стійкого розвитку.

Враховуючи реформаторські процеси, що охопили певні сфери суспільства, соціальне самопочуття людей

погіршується, катастрофічно падає життєвий рівень населення, відбувається різка соціальна диференціація суспільства. Країна стикається з необхідністю соціальної оптимізації в поточному, середньостроковому і довгостроковому плані, адекватним сприйняттям імпульсів, що прийнято визначати як зовнішні та внутрішні виклики і загрози. Стійкість країни перед викликами та успішність подолання загроз актуалізує питання конкурентоспроможності України, що в стратегічній перспективі визначається, серед інших, і таким ресурсом, як якість населення країни (комплексне поняття якості населення включає в себе демографічні та соціальні характеристики). У зв'язку з цим стає надзвичайно затребуваною модель соціальної політики, яка б сприяла становленню політично активної і самостійної особистості, здатної вирішувати проблеми свого життєзабезпечення та економічного зростання без постійної підтримки влади.

Соціальна політика на різних етапах свого історичного буття завжди ставала віддзеркаленням тих процесів, що відбувалися в суспільстві. У рівній мірі це стосується питання ефективного структурування і визначення її пріоритетів. Не випадково, що пріоритети соціальної політики періодично зазнають змін, змінюються її моделі, концепції. Але в кінцевому рахунку, реалізація соціальної політики покликана здійснювати позитивний вплив на створення, підтримку і зміну умов ефективної взаємодії людей, груп і суспільства в цілому на всю соціальну сферу та рівень життя населення, а не перетворюватися в гальмівний привід модернізаційного руху вперед.

Мета статі: осмислення засадничих принципів та пріоритетів формування соціальної політики в Україні в умовах системних перетворень як перспективного компонента конструктивного розвитку суспільства.

Проблеми, що пов'язані із соціальною політикою знаходяться в центрі уваги фахівців різних галузей знань – економістів, політологів, соціологів, правознавців, психологів, філософів. Це обумовлено широким спектром дотичних питань, котрі відбивають саму суть соціальної політики.

Цікавість до соціальної сфери, її структури та значення, а також можливості її певного регулювання виникає ще до появи самої соціальної політики як визнаного феномену в роботах Конфуція, Аристотеля, Дж. Локка, Г. В. Гегеля, Ш. Фур'є, Л. фон Штайна, Д. Кейнса та ін. Пізніше коло питань, пов'язаних із дослідженнями соціального захисту населення і управління ним у різних суспільних системах, знайшли відображення в роботах таких закордонних вчених як М. Вебер, Т. Парсонс, а також в роботах Дж. Александер, М. Арчер, П. Бергер, П. Бурд'є, Т. Ганслі, Е. Гідденса, Н. Лумана, Дж. Рітцера.

У нашій країні публікується чимало досліджень, що стосуються різних аспектів соціальної політики та соціальної держави. В основному це розвідки економістів та фахівців з державного управління. Тривалий час ця тематика розглядалася в Україні як економічна й управлінська, в той час як в Західній Європі, США і Канаді це є предметом інтересу, насамперед, політичної та соціологічної наук.

Особливий інтерес для розкриття запропонованою теми становлять роботи, що розглядають перспективи